जैसें चिडीचें पोर । बांधून दोर पायांस ॥ १५॥ ऐसें बाबा कितीदां वदले । जना लोकांहीं बहुती ऐकिलें ॥ अनुभवाही तैसेंच आलें । कथितों त्या लीलेस बाबांच्या ॥ १६ ॥ असें सांगून (१) लाला लख्मीचंद (२) बऱ्हाणपुरीबाई आणि (३) मेघा यांच्या कथा या अध्यायांत सांगितल्या आहेत.

आतां एका मुद्याविषयीं ऊहापोह करून हा लेख आटपूं, तो मुद्दा हा–श्री बाबांनीं "झालों जरी गत प्राण । वाक्य माझें माना प्रमाण । माझी हाडें तुर्बतीमधून । देतील आश्वासन तुम्हांस ॥" असें जें आश्वासन दिलें, तें पुढें त्यांनीं पाळलें काय आणि कशा रीतीनें पाळलें आणि पाळीत आहेत ? शेट दामुअण्णा कासार यांनीं आपला अनुभव १९३६ सालीं प्रसिद्ध केला आहे. ते आपल्या जबाबांत सांगतात कीं, श्री बाबा गेल्यावर माझी अवस्था काय होईल असें मी श्री बाबांना १९१०–११ सालीं विचारलें होतें. त्यांनीं उत्तर दिलें कीं जेव्हां जेव्हां माझें तू स्मरण करशील आणि जेथें जेथें करिशील तेव्हां आणि तेथें मी तुझ्याबरोबर राहीन' १९१८ सालाच्या (बाबांच्या समाधीचा काल) पूर्वी आणि त्यानंतरहि आतापर्यंत बाबांनीं आपलें वचन पाळलें. अद्यापिहि बाबा माझ्याबरोबर आहेत. आणि ते मला मार्गदर्शन करीत आहेत.(भक्तानुभव भाग२ पा.७६ शेट दामु अण्णा कासारप्रमाणें शेकडों भक्तांचा अनुभव आहे. समाधीच्या पूर्वी आणि नंतर श्री बाबांच्या काम करण्याच्या तऱ्हेंत एक फरक दिसून येतो. बाबा ह्यात असतां शिरडींत द्वारकामाईंत बसून ते अनेक भक्तांना मदत करीत होते. आणि कांहीं विशेष प्रसंगीं सूक्ष्म देहानें बाहेर दुसऱ्या गांवीं जाऊन मदत करीत हें आपण वर पाहिलेलें आहे. पण बहुतेक आपल्या पार्थिव देहानें ते शिरडींत आपलें काम करीत. साडेतीन हात पार्थिव देहानें काम करणें म्हणजे तें, सान्त, परिच्छिन्न आणि मर्यादित असेंच असणार. पण श्री बाबांनीं जेव्हां १९१८ सालीं देहत्याग केला तेव्हां आणि तदनंतर पुढें ते या मर्यादेतून मोकळे झाले आणि ते आपल्या सूक्ष्मदेहानें म्हणा किंवा आपल्या आत्मस्वरूपानें काम करूं लागले आहेत म्हणजे बाबांचें समाधीनंतरचें काम अनंत अपरिच्छिन्न आणि अमर्यादित असें होऊं लागलें आहे. याचें प्रत्यंतर पाहण्यास दूर जाण्याची किंवा चौकशी करण्याची जरुरी नाहीं. शिरडीस दरवर्षी उत्सवास जे शेकडों हजारों भक्त येत असतात त्या सर्वांना, आणि मद्रास व मुंबई इलाख्यांतील अनेक ठिकाणच्या भक्तांना एकसमयावच्छेदेंकरून बाबांचे अनेक अनुभव येत असतात आणि त्यामुळें भक्तांची संख्या दिवसेंदिवस वाढत आहे. तेव्हां पूर्वीपेक्षां श्रीबाबा आतां विशेष '**जागृत**' देवता झालेले आहेत आणि लोकांचें कल्याण (ऐहिक व पारमार्थिक) करीत आहेत हें स्पष्ट आहे. अशा या अनंत अपरिच्छिन्न अविनाशी आत्मस्वरूपी साईबाबांना आमचे साष्टांग प्रणाम असोत.

अलीकडे विलायतेंत–इंग्लंड, फ्रान्स व अमेरिका इत्यादि देशांत, आधुनिक शास्त्रीय पद्धतीनें मृतांबद्दल माहिती मिळवून त्यांचेकडून संदेश मिळविण्याचे प्रयोग केलेले दिसून येतात. आणि श्री. लेडबीटर फ्लामारियां, रिशे, मायर्स, सर आलिव्हर लॉज

इत्यादि गृहस्थांनीं आपले अनुभव ग्रथित करून सुंदर ग्रंथ प्रसिद्ध केलें आहेत. ते सर्व वाचनीय आणि मननीय आहेत. तसेंच ६०।७० वर्षांपूर्वी तेथें 'Psychical Research Society' नांवाची संस्था स्थापन झाली असून ती याविषयासंबंधीं शक्य तितका पुरावा गोळा करून व त्याची छाननी करून आणि सशास्त्र प्रयोग करून मृतांचें अस्तित्व सिद्ध करण्यासाठीं अविरत परिश्रम करीत आहे. आणि सालोसाल या विषयावरील व्हाल्यूम (ग्रंथ) प्रकाशित करीत आहे. या सर्वांनीं 'मृतांचें अस्तित्व' शास्त्रीय पद्धतीनें सिद्ध केलें आहे असें म्हणण्यास हरकत नाहीं. आमच्या देशांत श्री. व्ही. डी. ऋषि, बी. ए. एल.एल. बी. हे सद्गृहस्थ अनेक अनेक वर्षांपासून या विषयावर परिश्रम करीत आहेत आणि त्यांनीं कांहीं ग्रंथहि प्रसिद्ध केले आहेत आणि त्यांच्या प्रेरणेनें कोईमतूर, बंगळूर इत्यादि ठिकाणीं याविषयीं काम चालू आहे. मृतांचें अस्तित्व सिद्ध झालें खरें, पण ते कोणत्या लोकांत असतात, कसे राहतात आणि काय करितात इत्यादि खुलासेवार तपशील अद्याप प्रसिद्ध झालेला दिसत नाहीं. 'मेल्याशिवाय स्वर्ग दिसत नाहीं' असें म्हणतात तें खरें दिसतें.

ॐ नमो भगवते श्रीसाईरमणाय.

कै. पंडित मोतीलालजींचा दुसऱ्याच्या 'चष्म्यांतून' पहाण्यास नकार

ब्रिटिश अमदानींतील असेंब्लींत स्वराज्य पक्ष ह्या विरोधी पक्षाचे क. मोतीलालजी पक्षप्रमुख होते. एकदां पंडितजी चष्मा आणण्यास विसरले असतां एका युरोपियन एक्झिक्युटिव्ह कौन्सिलरनें आपला चष्मा पुढें केला. हजरजबाबी पंडितजी तत्काळ म्हणाले, "माफ करा, मी आपल्या चष्म्यानें (दृष्टीनें) पाहूं शकत नाहीं."

दुसऱ्याच्या चष्म्यानें (दृष्टीनें) पहाणें सदोष आहे. सबब दूरदृष्टि ठेवून निर्दोष चष्म्यासाठीं भेटा.

शेंडे आणि कंपनी, चष्म्याचे व्यापारी, चोरभाट लेन, गिरगांव, मुंबई ४.

ताज्या सुगंधित फुलांचा मोहक सुगंध असलेलें **अत्तर लव्ह** वापरा

गजानन जनार्दन बोडस अत्तरवाले

ठाकुरद्वार रोड, मुंबई २

बाबांचे एक परमभक्त कै. माधवराव उर्फ श्यामा देशपांडे यांच्या आयुष्यांतील एका प्रसंगावर आधारलेलें आणि श्री साई-लीलांनीं नटलेलें एक रसपूर्ण आख्यान—

श्यामाची तीर्थयात्रा

लेखिका-**मायावती गुर्तु**-(एल्. सी. पी. एस्)

[आख्यानाला अनुरूप असा पूर्वरंग घ्यावा. आख्यान करण्यास कमीत कमी अडीच तास तरी लागतात असा अनुभव आहे.]

(१). शिखरिणी

चरण कमल वंदी पार्वती-नंदनाचे ।
हृदय मयुर तुझ्या शारदे पायिं नाचे ।
हरुनि दुरित ठेवी, त्वत्करामाजिं अंबे ।
गुरुवर पदपद्मिं आम्ही चित्त रंगे ॥

(२). नमन अभंग

चंद्रभागेच्या तिरीं । पुंडलीक सेवा करी ।
उभा विठू विटेवरी । त्याचे पाय माझे शिरी ॥ १ ॥

गोदाकाठीं पैठणांत । वसे संत एकनाथ ।
प्रभू कावडी भरीत । जोडी तया दोन्ही हात ॥ २ ॥

स्वामी अकलकोटचे । नारसिंह सरस्वती ।
कोटी सूर्य तप तेज । नमस्कार तयाप्रती ॥ ३ ॥

चोखा मेळा हरीजन । जाणें विठ्ठल चरण ।
जाणे भक्ती नाहीं ज्ञान । वंदी तयांचे चरण ॥ ४ ॥

मीरा गानांत गुंगली । कृष्णस्वरूपी रंगली ।
प्रभुमंदिरिं नाचली । घेले माया पदधूली ॥ ५ ॥

गंगा पतीत पावना । वसे तीरीं शंभुराणा ।
भक्त येतात दर्शना । तया पदीं ही वंदना ॥ ६ ॥

तीर्थराज रत्ना कर । जगन्नाथ अवतार ।
मूर्ती प्रभूची सुंदर । जोडी तया दोन्ही कर ॥ ७ ॥
सागराच्या तीरावर । राहे प्रभू रामेश्वर ।
भक्तप्रेमी हरीहर । तया माझा नमस्कार ॥ ८ ॥
बेट सागरी द्वारका । राही तेथें पार्थसखा ।
दर्शन दे रावरंका । नाहीं उपमा त्या सुखा ॥ ९ ॥
अगा करवीर वासीनी । अंबा विश्वाची जननी ।
देवकुळांची स्वामीनी । ठेवी मस्तक चरणीं ॥ १० ॥
संतसांई शिरोमणी । कीर्तिगाजे त्रिभूवनीं ।
चित्त रमो तुझ्या गानीं । जोडीतसे दोन्ही पाणी ॥ ११ ॥
पूज्य माझी मात तात । विरागी ही संसारांत ।
स्मरूनी त्या अंतरांत । उजळितें तूपवात ॥ १२ ॥

(३) आर्या

कृष्णावतारीं अर्जुन, लक्ष्मण झाला तसाच रघुराया ।
श्यामा वदती बाबा, माधव त्यांना म्हणे सदा देवा ॥
(अरे थेवौ)

(४) ओवी

माधवराव भक्त थोर । सांईकृपेचा सागर ।
दावोनिया चमत्कार । भक्ति प्रेम वाढवी ॥

(५) अंजनी गीत

काकादीक्षित नागपुराला । करिती मुलाच्या व्रतबंधाला ।
बाबा यावें त्या कार्याला । विनविती अति प्रेमें ॥

(६) दिंडी

भक्त शांनी वैराग्यशील नाना । पुत्र मोठा सद्गुणी नम्र जाणा ।
लग्न ठरलें ग्वाल्हेर राजधानी । आशिशा द्या वधुवरा चक्रपाणी ॥

(७) शार्दूलविक्रीडित

नाना काका कशाला विनति मजला मी दुजा काय आहें ।
शाम्याला नेइ आतां शुभसमयिं त्या मी पहा येत आहें ।
आशीर्वादा बहूला, वधुवरशिरीहि अक्षता टाकण्याला ।
आहें मी तेथ जाणा नच कुणि पुन्हां पाठवूं आणण्याला ॥

(८) पद : चाल = हजरत सलाम घ्यावा.

झडकरि इथोनि जाई, श्यामा ॥ धृ ॥
नागपुराला जा मुंजीला, ग्वाल्हेरला येई श्यामा ॥ १ ॥
काशी, मथुरा गया प्रयाग । मुक्ती पितया देई, श्यामा ॥ २ ॥
तुझी तयारी करूनी सारी । वाट तिथें मी पाही । श्यामा ॥ ३ ॥

९ ओव्या

आज्ञा साईंची घेऊन । माधवराव करिती प्रयाण ।
अप्पा भेटले तया लागून । म्हणती कोठें चालला ॥ १ ॥
काशीयात्रेचा हेतू धरिला । देवें आज्ञा दिधली मजला ।
चला तुम्हीही संगतीला । जाउ दोघे मिळूनी ॥ २ ॥
अप्पा मनीं विचार करिती । कोठोनि लाभे ऐशी संगती ।
जावयाचे करोनि निश्चिती । येतो म्हणती माधवा ॥ ३ ॥

(१०) आर्या

आले नागपुराला । माधव अप्पास घेउनी संगें ।
ऐश्वर्य दीक्षितांचें, पाहुनि क्षण एक चित्त बहु रंगे ॥

(११) शार्दूलविक्रिडित

केला थाट अचाट साठ घटिका ना न्यून्य हो भोजनी ।
बाळाच्या व्रतबंधनी सुखविलें भूदेव सर्वांहुनी ।
देती दोन शतें प्रफुल्लित मनें त्या रौप्यमुद्रा तया ।
त्याही प्रार्थिति आदरें, मजवरी येवोनि केली दया ॥

(१२) साकी

ग्वाल्हेरला जठार सदनीं माधव अप्पा आले ।
अमरापुरी वैभव शोभें बघुनी अंतरीं धाले ।
नाना सन्मानें । घेती राहुनी प्रेमानें ॥

(१३) पद–चाल–जिव बावरा

वधु गोरटी, अति सुंदरा । गमे इंदिरा । त्याजि सागरा ॥ ध्रु० ॥
ही घालि कंठीं सुम शुभ्रमाला । ये वासुदेवा, गृहीं मंगला ॥ १ ॥
शशि रोहिणी कां, त्यजुनी नभाला । कां दक्ष कन्यावरी शंकरा ॥ २ ॥

(१४) शार्दूल विक्रीडित

लक्ष्मी वासकरी कृपा कर शिरीं ठेवीतसे शारदा ।
ग्वाल्हेरांत जठार थोर असूनी, वाणींत होती सुधा ।
नाहीं गर्व मुळीं उदार हृदयीं, वंदोनि होते घवा ।
देती शंभर रौप्य राज वदना, अत्यादरें माधवा ॥

(१५) आर्या

शंभर रुपये दिधले, नानांनीं माधवास त्या समयीं ।
काशी गया प्रयागा, जाण्याला बंध राहिला नाहीं ॥

(१६) दिंडी

जठारांचे घेवोनि लिखित संगें । अयोध्येला दोघेहि येति वेगें ।
आदरानें मंदिरीं माधवाला । पुजाऱ्यानें रघुराज दाखवीला ॥

(१७) अंजनी गीत

नगरि अयोध्या शरयूकांठीं । लक्ष्मण सीतेसह जगजेठी ।
मनमोहन प्रभु पडेल दृष्टीं । भाग्य जरी मोठें ॥

(१८) पदः

शरयू कांठीं । राहिला उभा जगजेठी ॥ धृ० ॥
कौसल्येच्या उदरीं आले । कैकेयिचि तरि वांदे पाउलें ।
जनकगृहींचें धनू तोडिलें । सीतेसाठीं ॥ १ ॥
चौदा वर्षें वनवासांत । मारी रावण लंकापुरित ।
भिल्लिणिची प्रभु बोरें चाखित । भक्तीसाठीं ॥ २ ॥

(१९) अभंग

सांवळा पाहिला राम घननीळ । हृदय चंचल स्थिरावलें ।
पाँही निरखून दिसे बाबासांई । सांठवि हृदयिं रामराया मी ॥
चैत्र नवमीचा उत्सव पाहोनि । काशीला तेथोनि येती दोघे ॥

(२०) पद

मंगल घाटावरी हो श्रीगंगेच्या तिरीं ।
वैकुंठेश्वर सवें लक्ष्मी, उभा असे मंदिरीं ॥ ध्रु ॥
मूर्ती सुंदर अति घडविली । गदा चक्र घे करीं ।
सुबक नासिका वेल फुला ती शोभा ये मंदिरीं ॥ १ ॥
ब्रह्मानंदीं जीव रंगला, बघुनि मूर्ति गोजिरी ।
भेटायाला शिवरायाला, गमे येत श्रीहरी ॥ २ ॥

(२१) पद : चाल : विठ्ठल रखुमाई परी—

शंकर गिरिजा पती, भोळें दैवत कैलासीचे, आले काशीप्रती ।
सवें ये दक्षसुता पार्वती ॥ धृ ॥
भक्तासाठीं तिष्ठत बसला, कनवाळू हरीहर ।
गंगामाई पतितपावना प्रक्षाळी प्रभुवर ॥
तेहतिस कोटी, देवदर्शना, येति तसे मुनिवर ।
प्रातःकाळीं उठविति गाउनि स्तुतिस्तोत्रें किन्नर ।
मस्तकि गंगा, भाळि चंद्रिका, भुजंग तनु वेष्टिली ॥
सवें ये दक्ष ॥ १ ॥
अमृत दिधलें, वीष प्राशिलें, नीलकंठ जाहला ।
तिसरा डोळा, शत कोटी रवि, तेजतपें विलसला ।
क्रोध भयंकर, विश्वनाथ हा, जाळित प्रभु मदनाला ।
भागीरथीचा प्रचंड वेगही, जटेंत गुंतविला ।
अमृतलहरी, वाहे अंतरि, भक्ताशिरीं वर्षती । सवें ये दक्ष ॥ २ ॥

(२२) शिखरिणी

अगा पतितपावनें, ऋषि मुनी तुला वंदिती ।
तुझ्या कटिं जटी किती, जय तपासि आरंभिती ।
तुझी जरि कृपा तरी पतित होतसे पावन ।
सदाशिव शिरीं धरीं, तव पदीं करी चंदन ॥

(२३) ओव्या

केलें गंगेत मोदें स्नान । स्वर्गीय शोभा तेथली पाहून
साधू तापसी मुनिजन । अनुष्ठानें करिताती ॥ १ ॥
अगणित घाट विशाल पात्र । पाहोनि मंदिरें निवती नेत्र ।
असेल संचित तरीच पवित्र । गंगामाई दिसेल ॥ २ ॥

(२४) आर्या

श्रीक्षेत्र काशिपुरीला, गौरीसह नीलकंठ पूजियला ।
अभिषेकातें करूनी, दावी नैवेद्य, वाहती त्रिदला ॥

(२५) आर्या

सोडुनि शिवनगरीला, जातांना नयनि अश्रु घळघळलें ।
कन्या श्वशुरी जातां काय तिच्या दुःख मानसी कळलें ॥

(२६)

वरुनि अग्निरथी करूनी त्वरा । उतरली पद विष्णु जिथें स्थिरा ।
नयनरम्य असे त्रयि संगम । पुरविली मम आस विनाश्रम ॥

(२७) आर्या

कळले प्रयाग क्षेत्रीं उद्भवला ग्रंथि रोग भय चित्तीं ।
पुसती गयावळाला, सांगा इच्छा न येथ हो मुक्ती ॥

(२८) शार्दूलविक्रीडित

नेत्रीं प्रेम सुधा, प्रसन्न सुखदा अर्धांगना गोपुरी ।
नक्षत्रासम बालकें सुखविती, बोलांनि नानापरी ।
संपत्ती विपुला परी न दिधला, थारा कशाला मनी ।
ग्रंथी रोग कसा गुरु झडकरी, ये हांक ती ऐकुनी ॥

(२९) पद : चाल : सांवळा वर बरा, गौरवधुला शोभा ॥

बघुनी त्या मंदिरी सांई प्रभूला ।
विस्मयें निरखिती देवलीला ॥ धृ० ॥
कफनी अंगी असे, वस्त्र ते डोईला । शीर हातावरी हा उभा टाकला ॥ १ ॥
ध्यान तव अंतरी, तीर्थ यात्रा । धांवला सत्वरी, भक्त वेडा ॥ २ ॥
गर्व झाला मनीं स्मरतसे निशिदिनीं । मज आधि येऊनी देह हा वैसला ॥ ३ ॥

(३०) मालिनी

झरझर नेत्रि अश्रुचा पूर लोटे । थर थर थर काया शब्दहि कंठि दाटे ।
भर भर भर येइ द्यावया दर्शनातें । फिरत फिरत जाई, भक्त जाईल तेथें ॥

(३१) पद–राग–जयजयवंती

करितां का रोदना । भय भीती येथ ना ॥ ध्रु ॥
प्रभु कृपामम सदनावरती । श्रीसाईची येथें वसती ।
धांवत येउनि संकट हारिती । कीं तू नको प्रार्थना ॥ १ ॥
ग्रंथि रोग ना ग्रासिल अपणा । धूप सुगंधी जाळुनी नाना ।
शुद्ध करीतसे वचना माना । कां चिंता ही मना ॥ २ ॥

(३२) कटाव

पवित्र सगम तिरी हो गयावळाचें घरीं ।
प्रसन्नवदनें उभी ठाकली, सांइमूर्ति गोजिरी ॥ धृ ॥
अतिप्रेमानें मूर्ति आणिली, हत्ती वरती मिरवित नेली ।
मंदीरांत जी सुदर खोली, तिथें स्थापना शुभदिनी केली ।
शुद्धगोमये सारवलेली, झाडुनि निर्मल नित्य राखिली ।
नित्य रेखिते नवी रांगोळी, तनया मम हांसरीं ॥ १ ॥
बागबगीचा प्रभूकृपेनें, भरला आहे फळाफुलांनें ।
हार गुंफिते कौशल्यानें, गळा घालिते बहुभक्तीनें ।
नैवेद्याला मधु पक्वान्नें, करी अर्धांगी अति आवडिने ।
धूपदीप कर्पूर लाबुनी, आरति बालक करी । ॥ २ ॥
गालीचा मऊ मऊ शोभला, हंडवा झुंबर वरी छताला ।
संतसाधु अन् देव छबीला, थोर स्त्रीयांनीं हॉल उजाळिला ।
गुच्छ फुलांचा पात्रिं ठेविला, गुंफुनि हिरव्या पान फळाला ।
रेशमि आवरणे त्या दारा गुलाबपाणी गंध पसरिला ।
निगुण सगुण भक्त शंकरी ॥ ३ ॥
निराकार साकार होतसे । गुणी निर्गुणा भक्त करितसे ।
त्याच्यामध्यें पूर्ण गुंगतो । भजनी त्याच्या नित्य रंगतो ।
रूप पाहुनि तद्रुप होतो । कानी त्याचें नाम ऐकतो ।
नाम कीर्तनी त्याचें घेतो । खेळवि देवा स्वयें खेळतो ।
वैकुंठाला सोडुनि राही । भक्तांच्या अंतरी ॥ ४ ॥

(३३) भुजंग प्रयात : राग : मालकंस

कशी झाली प्राप्तही सांईमूर्ती ।
कुणी ऐकवीली इथें दूर कीर्ती ।
कसा पातला हा इथें चंद्रमौली ।
वसे शीलधीला जया चंद्रमाळी ॥

(३४) शार्दूलविक्रीडित

कीर्ती सद्गुरूची कुणी कथियली झाली मनीं बावरा ।
वाटे होतिल नेत्र धन्यकाधि ते देखेन विश्वेश्वरा ।

झालो उत्सुक ना गमे नच रुचे चांचल्य चित्तीं वसे ।
आलो शीलधिला बघोनि प्रभुला सौख्यास सीमा नसे ॥

(३५) आर्या

झाली वर्षें बारा, माधव मज देत काम कल्पद्रुमा ।
ध्यावें ब्रह्मसगुण हे, नेइन पूजीन आपुल्या धामा ॥

(३६) ओवी

पटल मायेचें दूर झालें । गयावळाला चित्र दीधलें ।
बाबांनीं होतें आज्ञापिलें । स्मृती जाहली सर्वही ॥

(३७) पृथ्वी

अहा सुदिन आजि हा मम गृहास ये माधव ।
गळा मिठिस घालुनी वदत केवढें वैभव ।
गजावरि बसोनिया चरण विष्णु जाती तिथें ।
पुजून पितया सुखें करित पिंडदाना तिथें ॥

(३८) अभंग

भक्तांसाठीं वेडा होई । देव माझा बाबासाई ।
किती झाले भक्त थोर । थकला न यदूवीर ॥ १ ॥
कन्या नानांची घाबरी । नाना विनवीतसे भारी ।
उदी आरती सत्वरी । स्वयें सारथ्याला करी ॥ २ ॥
हांका मारिताच बाळ । जेवावया म्हणे घाल ।
विश्व स्वरूप विशाल । दावि पुरवितो कोड ॥ ३ ॥
देवोनिया प्रचीतीला । बाबा अस्तिक जाहला
चारा घाली बकरीला । पूर्वजन्म सांगितला ॥ ४ ॥
गयावळाचें सदनीं । तिष्ठतसे चक्रपाणी ।
तुझ्या आधीं मी जाईन । मिथ्या कैसें हे वचन ॥ ५ ॥
पुरे तीर्थयात्रा देवा । तुझी सेवा माझा ठेवा ।
नेत्रीं सदैव पहावा । हाच वर मातें द्यावा ॥ ६ ॥

(३९) आर्या

केली मथुरा काशी, झाली यात्रा गया प्रयागाची ।
नाहीं उरली इच्छा, यात्रा, तप, पुण्यदायि यागाची ॥

(४०) अंजनी गीत

धांवें जग हें अर्थापाठीं । अर्थ धांवती सद्गुरुसाठीं ।
वचन मौक्तिकें निघती ओठीं । झळझळती तेजें ॥

सुश्लोकगीता

: अनुवादक :

वि. के. छत्रे (कल्याण)

श्रीमद्भगवद्गीता : अध्याय ४ था

गीतार्थ चित्तीं दृढची ठसावा
ठसून तो आचरणींहि यावा ।
म्हणूनि झालों कविताप्रवृत्त
कर्ता खरा श्रीहरि मी निमित्त ॥
गीतानुवादें जरि या कुणाला
गीताशय स्वल्प कळून आला ।
संतोष झाला जरि अंतरास
होई मला नी जगदीश्वरास ॥

श्रीभगवान् म्हणाले:—

१ योग हा अविनाशी मी विवस्वाना निवेदिला ।
विवस्वानें मनूला तो, तेथें इक्ष्वाकु याजला ॥
२ परंपरेनें राजर्षी होते जाणत यापरी ।
योग हा दीर्घकालानें, लोपला अर्जुना, परी ॥
३ आज मी कथिला तोची तुला योग पुरातन—।
—विशेष गुह्य, तूं माझा सखा नी भक्त जाणुन ॥

अर्जुन म्हणाला:—

४ अलीकडील कीं तुम्हीं सूर्य फार पुरातन ।
कथिलें त्या तुम्ही पूर्वी कसें काय कळेचि न ॥

श्रीभगवान् म्हणाले:—

५ बा, अर्जुना, तुझे माझे जन्म कीं बहु जाहले ।
स्मरती न तुला, माझे स्मरती मज चांगले ॥
६ जन्म न व्यय ना माते, भूतांचा मी जरी धनी ।
जन्म घें निजसामर्थ्यें प्रकृत्याधार घेउनी ॥
७ जेव्हां जेव्हां जगीं लोपे धर्माचरण पांडवा ।
अधर्म माजतों, जन्म स्वयें मी घेइ तेधवां ॥
८ रक्षाया सज्जना तैंवी दंडायास्तव दुर्जना । घेतों प्रतियुगीं जन्म,
स्थापाया धर्म, अर्जुना ॥
९ यथार्थ जन्म ना कर्म दिव्य माझें जया कळे । देहान्ती न पुन्हा जन्मे,
मलाची येउनी मिळे ॥
१० भोगेच्छा नुरली, गेली भीति, क्रोधहि आटला । आसरा धरिला माझा,

ध्यास माझाचि लागला ।। ज्ञानें, तपोबळें, अंतर्बाह्य जे शुद्ध जाहले ।
ऐसे बहुत बा पार्था मत्स्वरूपास पातले ।।
११ अपेक्षा धरुनी जैसी भजती मज मानव । तैसें तैसें तयातें मी देतसे फल पांडव ।।
१२ या लोकीं फल कर्माचें मिळतें अति सत्वर । देवतांतें फलेच्छेनें म्हणुनी पूजिती नर ।।
१३ निर्मिले वर्ग मी चारी, गुण नी कर्म पाहुनी । मी अव्यय अकर्ताची त्यांचा, तरि धरीं मनीं ।।
१४ कर्म बाधे विना मातें कीं नसे फल-लालसा ।
कर्म दोष न त्या लागे, ज्या कळे साच मी असा ।।
१५ पूर्वी केलें मुमुक्षूंनीं कर्म जाणोनि यापरी ।
म्हणुनी पूर्वजीं पूर्वी केलें कर्म तसें करीं ।।
१६ कर्माकर्म-विचारान्तीं ज्ञानीही पडले भ्रमीं
निष्पाप होसि जाणूनी, कथितों तेंचि कर्म मी ।।
१७ कर्माचें नि विकर्माचें हवें रूप कळावया ।
अकर्माचेंहि कर्माचें रूप गूढ, धनंजया ।।
१८ कर्मी अकर्म, नी कर्म अकर्मी पाहुं जो शके ।
तो योगी, बुद्धिमान्; कर्म यथा-सांग करी निकें ।।
१९ प्रवर्ते कर्मिं जो इच्छा-संकल्पावांचुनी मनीं ।
ज्ञानाग्नि जाळि तत्कर्म, सूज्ञ पंडित त्या गणी ।।
२० न हेतु कर्मी धरि, नित्य-तृप्त
तथा फलाशेंत न राहि सक्त ।
प्रवृत्त तो कर्मिं जरीहि होई
करी तसे साच न कर्म कांहीं ।।
२१ आशेंत गुंते न, मनास जिंकी
उपाधि जो आणिक सर्व टाकी ।
कर्मे करील केवल जो शरीरें
न पाप त्या त्या स्वल्पहि लागतें, रे ।।
२२ लाभे जें कां सहजाचि, वसे तुष्ट जो नित्य त्यांत
बाधा द्वंद्वें करिति न नसे मत्सरा स्थान ज्यांत ।
ज्याची वृत्ती अपयश-यशीं राहते कीं समान
सारी कर्मे करूनिहि तिहीं बद्ध तो सर्वथान ।।
२३ न सक्त कोठें विषयांत, मुक्त
ज्ञानें जयाचें स्थिर होय चित्त ।
यज्ञार्थ तो कर्म करीत राही

बाधे न तें सर्व लयास जाई ॥
२४ हवि ब्रह्म, तें अग्नित ब्रह्मरूपी।
स्वयें ब्रह्म तें ब्रह्मकर्में समर्पी।
दिसे ब्रह्म सर्वत्र ऐसें जयाला।
विरे ब्रह्मिची भ्रांति शंका कशाला ? ॥
२५ कर्मयोगी दुजे यज्ञें करिती देवतांस्तव।
ब्रह्माग्नीत दुजे, यज्ञें यजिती यज्ञ पांडव ॥
२६ श्रोत्रादि इंद्रियें कोणी हविती संयमानलीं।
शब्दादि-विषया कांहीं, योगी ते संयमानलीं ॥
२७ व्यापार इंद्रियांचे नी प्राणांचे सर्व कांहिं ते।
अर्पिती ज्ञान-दीप्तातें आत्मसंयमवन्हितें ॥
२८ योग-द्रव्य-तपो-ज्ञान-स्वाध्यायादिक-रूप ते।
यज्ञ आचरती योगी कांहीं निश्चल जे व्रतें ॥
२९ प्राणायाम-पर, प्राणापान-संचार रोधुनी
प्राणीं अपान, नि प्राण अपानीं होमिती कुणी ॥
३० प्राणांत प्राणही कोणी ते मिताहारि होमिती।
हे सारे यज्ञवेत्ते, कीं, यज्ञ तत्पाप नाशिती ॥
३१ पावती शाश्वतब्रम्हा, सेवुनी यज्ञशेष ते।
अ-यज्ञा सुख ना येथें, परलोकीं कुठून तें ? ॥
३२ ब्रम्हाचे वदनीं ऐसे यज्ञ बहुविध चालती।
कर्मोद्भवचि ते सारे, या ज्ञानें तुज सद्गती ॥
३३ ज्ञानांत सर्व कर्मांचा, पार्था, कीं अंत होतसे।
द्रव्ययज्ञाहुनी श्रेष्ठ ज्ञान-यज्ञ परी असे ॥
३४ संपादि तें, ज्ञानि-जनांकडूनी। सेवूनि, शंका पुसुनी, नमूनी।
यथार्थ त्यां तत्त्व तयांमधील। कळे; तुला ते उपदेशितील ॥
३५ हे पांडवा यापरि, जाणतां हें
तूं ग्रस्त होशील पुन्हां न मोहें।
दिसेल तेणें तुज भूत-जात
स्वतांत आणि मज ईश्वरांत ॥
३६ जे पातकी या जगिं मोठमोठे
त्यांच्याहुनीही तव पाप मोठें।
असो; तुला त्यांतुनि पैलतीरा
नेईल ही ज्ञान-तरीच, वीरा ॥
३७ काष्ठें जशीं पातक सर्व जाळी
न मोठमोठीं वगळी निराळीं।

ज्ञानाग्नि, कर्में सगळीं, किरीटी
तशींच, वा, भस्म करून टाकी ॥
३८ पवित्र न ज्ञान सम त्रिलोकीं
पार्था, दुजें, हें समजून घे कीं ।
तें, काम निष्काम सदा करील
काळें तदन्तीं सहज स्फुरेल ॥
३९ सश्रद्ध जो जिंकुनि इंद्रियांतें
धरी सदा ध्यास, मिळे तयांतें ।
तें ज्ञान, जें प्राप्त नरास होतां
शांती मिळे शीघ्र अपार चित्ता ॥
४० श्रद्धा तथा ज्ञान न ज्या नरास
शंका सदा, त्या ठरला विनाश ।
या लोकिं किंवा परलोकिं त्याला
न सूख शंकाकुल–मानसाला
४१ कर्में फलाशेविण जे करीती
ज्ञानें नुरे संशय–लेश चित्तीं ।
जाणीव ज्या 'आपण कोण?' याची
ते बद्ध कर्मांहि न सव्यसाची ॥
४२ अज्ञान–योगें हृदयीं रहातो
ज्ञानासिनें संशय छेदुनी तो ।
निष्काम–कर्मीं रत नित्य राही
पार्था, अतां ऊठ, करी लढाई ॥

ए. आर. सावंत अॅन्ड ब्रदर्स
३६३, मंगळदास मार्केट समोर, मुंबई नं. २.

ARSA PRODUCTS

❀ होजियरी ❀ तयार कपडे ❀ फर्निशिंग फॅब्रीक्स
व इतर सर्व तऱ्हेच्या कापडाचे व्यापारी
रिटेलर्स व होलसेलर्स टे. नं. २२८४४

डिसेंबर १९५५

या महिन्यांत श्री साईदर्शनासाठीं बाहेर गांवचे भक्तांची फार गर्दी झाली. नाताळचे सुटींत भयंकर गर्दी मुंग्यांसारखी झाली, अनेक कलाकारांनीं श्री पुढे हजेरी दिली. त्यांतील कांहीं कार्यक्रम पुढील प्रमाणेः—

कीर्तन :—श्री. ह. भ. प. विठ्ठलबुवा देवरस, नागपूर. द. दा. ऊर्फ नानासाहेब रासने, श्री. मराठे, सं. गवई, यांचीं का. ११ ला व मार्गशीर्ष शु० ११ ला अशीं दोन कीर्तनें झाली. श्री. श्री बा. ऊर्फ बाबुराव देव, ठाणें यांचे श्री ज्ञानेश्वर पुण्यतिथिनिमित्त कीर्तन झालें.

नृत्यें:— के. एस. सरोजा, कु. एस' वनाजा; कु. एस. मालिनी, मु. बेझवाडा, यांनीं मणिपुरी नृत्याची हजेरी दिली. तसेंच. कु. विजया राणे, मुंबई; कु. लतिका थोतरे, मुंबई, यांनीं मणिपुरी नृत्य केलें.

गायन:—श्री. पंडितराव नगरकर, पुणें; श्री सौ. सुलोचना पालकर, श्री. एकनाथ चव्हाण पुणें; सौ. प्रेमलता नायक, मुंबई; श्री. रघुवीर मुकुंद कामुलकर, पुणें; श्री. विष्णु गोविंद देवकुळे पुणें; श्री. करसनलाल भावसार, मालेगांव;

फिडल व वीणा वाद्यः—सौ. सावित्रीबाई जेजुरीकर, कु. लीला जेजुरीकर, श्री. व्ही. ए. सत्राई, कोल्हापूर.

संगीत भजनी मंडळें:—श्री. रामचंद्र नामदेव कावळेकर, (श्री. गुरुदेव भजन मंडळ, भुसावळ श्रीसाईनाथ भजनी मंडळ, खार, (मुंबई) श्री. सय्यदभाई (संगीत भजनी मंडळ, बडोदा) श्री. शिवकुमार स्वामी (श्रीसाईबाबा भजनी मंडळीं) कुर्ला; श्री. व्ही. जी. भाटकर, श्री. साटमबुवा, श्री. जमनादास श्रीज्ञानेश्वर प्रसाद भजनी मंडळ, कुर्ला

सूर्यग्रहणानिमित्तः—श्रींचे समाधीस अभिषेक पूजा मंगलस्नान व श्री. द. दा. ऊर्फ नानासाहेब रासने यांचे कीर्तन.

श्री. दत्त जयंतीनिमित्त श्री. मराठे सं. गवई यांचे कीर्तन रात्रौ श्रींचे रथाची गांवांतून मिरवणूक.

ना. कर्नल जगन्नाथराव भोसले यांनीं शिर्डीस येऊन श्रीसाईंचे दर्शन घेतले.

देणग्या—या महिन्यांत संस्थानचें धर्मार्थ दवाखान्यास देणगी रूपानें मिळालेल्या रकमा—

दि ग्रेट रॉयल सर्कस, मुंबई	रु.	१११
एक भक्त	रु.	३२

सौ. मणिबाई एच्. दस्तुर, मुंबई रु. २०
श्री. व्ही. एन्. राज, मुंबई रु. २५
एच. फिशर अँड कंपनी लि. तर्फे श्री. के. एम्. वर्तक, खार
यांचेकडून शॉर्ट वेव्ह डायाथर्मि युनिट डिलक्स मॉडेल-किंमत रु. ६२२५—३

श्री. आनंदराव ग. भाईंदरकर यांच्याकडून सरकारी रोखे किं. रु. २०० चे मिळाले. त्यावरील ४ टक्के व्याजाचा उपयोग शिक्षणावर करण्याची इच्छा त्यांनी प्रदर्शित केली आहे.

या महिन्यांत धर्मार्थ दवाखान्यांत एकूण १४८८ रुग्णावर उपचार करण्यांत आले.

जानेवारी १९५६

या महिन्यांत श्रीसाईदर्शनासाठीं बाहेरगांवचे भक्त लोक बरेच आले. महिनाअखेर भक्तांची संख्या कमी होती. अनेक कलावंतानीं श्रीपुढें हजेरी दिली त्यांतील कांहीं कार्यक्रम पुढील प्रमाणें :—

कीर्तन :—श्री. ह. भ. प. पोपटबुवा लोहणेकर, नासिक; श्री. द. दा. ऊर्फ नानासाहेब रासने यानीं मार्गशीर्ष व॥ ११ व पौष शु. ११ अशी दोन कीर्तनें श्रीपुढें केलीं. सं. गवई मराठे यानींहि या महिन्यांत दोन कीर्तनें केलीं.

नकला :—श्री. गुलाब अण्णाजी कुरकुट, मु. परळी वैजनाथ यांनी फारच सुंदर नकला केल्या.

गायन वादन :—श्री. नामदेव भागुजी लोंढे, श्री. नारायण भागुजी लोंढे, श्री. पुंडलिक भागुजी लोंढे, श्री. बाळकृष्ण रामचंद्र विडवे, नासिक; भिकुसा यम्मासा क्षत्रिक बिडी कारखान्यातील मंडळी, यांनी गायन वादन सुंदर केलें.

श्री. रामराव परखतवार मादुंगा, मुंबई, श्री. वामन कृष्णाजी आळतेकर, पुणे, तबलावादन, श्री. त्रिंबक केशव सोनवणे, शिरुर, सनईवादन; श्री. देविदास गणपतराव कऱ्हाड पांडे, नागपूर, गायन.

श्री. शिर्डीश्वर गायन मंडळी, खार, गायनवादन वगैरे श्री. बाळ तुकाराम माळी, शिखळ, श्री. मजराबाई सुंदराबाई, श्री. कमळाबाई, शिखळ, गायन. श्री नरहरबुवा व्यास. पुणें, गायन; श्री. हिंगवरबुवा कुलकर्णी, सोलापूर, गायन. कुमार दत्तात्रय हिंगवर कुलकर्णी, सोलापूर. (तबला वादन) श्री. प्रभाकर भिकाजी कुलकर्णी, नगर गायन, श्री. भैरव अनंत काळे, गायन; श्री. साहेबराव पवार, खरसुंडी, श्री. दादाराम पवार, खरसुंडी, गायन. श्री. केशव पवार खरसुंडी, (तबला वादन) श्री. त्रिंबक भिकाजी दिवेकर, पिंपळवाडी; संगीत भजन. श्री साईसमाज, गुंटुर, संगीत भजन. श्री. किसनराव बाबरे श्री. रामपूर, तबलावादन. श्री. प्रभाकर पेडणेकर, दादर हार्मो नियम वादन.

ता. २६ जानेवारी (प्रजासत्ताक दिन) झेंडा वंदन भजन कीर्तन श्री. द. दा. ऊर्फ नानासाहेब रासनें असेपर्यंत दररोज भजनात भाग घेउन भजनें म्हणून सेवा करतात.

या महिन्यात संस्थानच्या धर्मार्थ दवाखान्यास (अ) रिटायर्ड डि. जज, नागपूर, रुपये १०१; व श्री नीस डिव्हेच्या, मुंबई, रुपये २५ देणगी दाखल आले. या महिन्यात १२४० रुग्णावर उपचार करण्यात आले.

—द. व. राणे, सन्मान्य चिटणीस

शिर्डी संस्थानचें अधिकृत मासिक

या अंकांत—

- लोच्च खरा सद्गुरु !
- संत तुकोबांचें सत्शिष्य.
- तें अमृत आतां कोठें मिळेल ?
- उपनिषद्रहस्यांतील एक सुवर्ण-कण
- चंद्रभागेच्या कांठीं
- एक अपूर्व योग !
- भक्तसखा शामा—[श्रीसाई-गाथामृत]
- संकल्प आणि सिद्धी
- बोधिवृक्षाची हांक
- संपादकीय निवेदन, बाबांची लीला, शिरडी वृत्त वगैरे.

★

साधूंचें व्हावें संरक्षण ।
असाधूंचें समूळ निर्दळण ।
एतदर्थचि ईश्वरावतरण ।
संत हे विलक्षण यापरते ॥

ईश्वराहूनि संत मोठे ।
असाधूस आधीं लाविती वाटे ।
मन जयांचें तिळतिळ तुटे ।
प्रेम दाटे दीनार्थ ॥

—श्री साईचरित

श्री साईलीला

[शिरडी संस्थानचें अधिकृत त्रैमासिक]

वर्ष ३३ वें : अंक २ रा

वार्षिक वर्गणी रु. २-४-० (ट. ख. सह)

एप्रिल-मे-जून १९५६

संपादक—
नागेश आत्माराम सावंत

व्यवस्थापक—
रामचंद्र महादेव राणे

कार्यालय—
ईस्ट ॲण्ड वेस्ट इं. कं. बिल्डिंग,
४९।५५ अपोलो स्ट्रीट, फोर्ट, मुं. १

संपादकीय निवेदन

या अंकापासून, साहित्य आणि सजावट या दोन्ही दृष्टीनें, श्री साईलीला त्रैमासिकाची पुनर्घटना करण्याचा संकल्प करून एक नवें पाऊल टाकण्याचें आम्हीं योजिलें आहे. श्री साईलीला हें नियतकालिक निघालें तें श्री सद्‌गुरु साईनाथांच्या अवतार–कार्याचा आणि त्यांच्या विश्वव्यापक आणि लोककल्याणकारक तत्त्वज्ञानाचा प्रचार आणि प्रसार करावा याच उद्देशानें. गेलीं तेहतीस वर्षें त्या दिशेनें प्रयत्न करण्यांत खर्च झालीं आहेत. आणि म्हणूनच आज श्री, साई–तत्त्वज्ञानाचा मनापासून स्वीकार आणि पुरस्कार करणारा एक मोठा वाचकवर्ग निर्माण झाला आहे असें निश्चयानें म्हणावेसें वाटतें.

श्रीसाईबाबांचें सचरित्र, त्यांच्या अगाध, अतर्क्य आणि अद्‌भुतरम्य दैवी लीला, त्यांनीं स्वतःच्या आचरणांत आणून जगास शिकवलेलें सर्व–धर्म–समन्वयाचें तत्त्व, सांसारिक जीवन-कलहांत आणि संघर्षांत माणसानें कसें वागावें या विषयीं त्यांनीं आमरण केलेला हितोपदेश–या सर्व विषयांना श्रीसाईलीलेंत प्रमुख स्थान दिलें जावें म्हणून तर हें त्रैमासिक निघालें. पण त्याच बरोबर श्रीसाई–संस्थानच्या हालचालीची, प्रगतीची आणि संयोजनेची पावलें कशीं पडत आहेत, याचाहि सर्व सामान्य श्रीसाई–भक्तांना मागोवा घेतां यावा हाहि एक या त्रैमासिकांचा दुय्यम उद्देश ठरला. त्रैमासिकांची हीं दोन प्रमुख अंगें आहेत. यांना श्रीसाई–लीलेंत प्रमुख स्थान दिलें गेलें आणि दिलें जावें या विषयीं दुमत असण्याचें कारण नाहीं.

पण आतां यानंतर श्रीसाईलीलेला पुढचा वैचारिक टप्पा गांठावयाचा आहे. १९५८ च्या नोवेम्बर वा डिसेंबर महिन्यांत श्री शिर्डी संस्थानतर्फे श्रींची शतसांवत्सरी साजरी व्हावयाची असून त्यासाठीं पूर्वतयारीहि सुरू झालेली आहे. श्रीसाईबाबांच्या शतसांवत्सरीच्या विषयावर जेव्हां जेव्हां आम्ही विचार करूं लागतों तेव्हां तेव्हां त्या एका ऐतिहासिक शतकाचें सिंहावलोकन करीत असतां आमचें हृदय अलोट भक्तिभावानें रोमांचून निघते.

श्रीसाईनाथांनीं शिर्डीत अवतार घेतला, आपलें सारें जीवन लोककल्याणार्थ वेंचून १९१८ मध्यें त्यांनीं निर्वाण केलें ! त्यांच्या मंगल नामस्मरणानें आणि पूजनानें नुसती शिर्डीच नव्हे तर सारा भारतवर्ष पुनीत होत असल्याचें विराट दृश्य आज दिसत आहे. शिर्डीला श्रींच्या दर्शनार्थ येणाऱ्या असंख्य यात्रिकांत आणि भक्तांत एक प्रकारची अनाकलनीय अशी एकात्मता आढळते. प्रदेश, वेश, भाषा, धर्म यांत वरवर दिसणारी विभिन्नता श्रींच्या चरणीं विलीन पावते आणि आम्ही सारें भारत-वर्षीय एक आहोंत, आमचा आत्मा एक आहे, आमचीं हृदयें एक आहेत, आमच्या पायतळींची माती आणि आमच्या माथ्या वरचें आकाश एक आहे, असा साक्षात्कार इथें घडल्यावांचून रहात नाहीं

नगर जिल्ह्यांतील कोपरगांवापासून सात आठ मैल दूर असलेल्या शिरडी नांवाच्या एका छोट्या खेड्यास आज एका महान् क्षेत्राचें, यात्रास्थानाचें महत्त्व

आणि श्रेष्ठत्व लाभलेलें आहे. गुरुपौर्णिमा रामनवमी आणि दसरा–वर्षातल्या या तीन दिवसांना भारताच्या सांस्कृतिक आणि अध्यात्मिक पंचांगांत मानाचें स्थान मिळालें आहे! भारतांतील लक्षावधि साईभक्तांना शिर्डी हें 'मायेचें माहेर' वाटूं लागलें आहे. आपल्या जीवनांतील अवघड समस्या आणि सुखदुःखें बाबांच्यापुढें मुक्तकंठानें सांगावींत म्हणजे आपल्याला संत्रस्त करणारें ऐहिक कोडें सुटतें, एवढेंच नव्हे तर जीवनांतील अक्षुण्ण उदासीनता जाऊन मनाला नवचैतन्याची संजीवनी मिळते, जीवनाचें उत्स्फूर्त आणि उत्कर्षदायक असें नवें क्षितीज दिसूं लागतें यावर आमची नितान्त श्रद्धा आहे आणि म्हणूनच, बाहुल्या नि खेळणीं यांत रमलेलें अल्लड मूल आई दिसतांच 'आई आई' करीत तिच्याकडे धांव घेतें तद्वत या सतरंगी संसारांत रमलेलें आमचें मन, श्रींची नुसती आठवण होतांच 'साई साई' करीत शिर्डीकडे धांव घेऊं लागते!

श्री साईसच्चरित्र आणि श्रीसाईलीला हे, भारताच्याच नव्हे तर मानवजातीच्या सांस्कृतिक आणि अध्यात्मिक इतिहासांतले सुवर्ण संकेत आहेत. मानवी इतिहासाला मंगलमय वळण लावणाऱ्या या दिव्य घटना आहेत. तेव्हां अशा रहस्यमय विषयाचें सर्व दृष्टिकोणांतून अध्ययन, संकलन आणि समीकरण व्हावें म्हणून आतां यानंतर श्रीसाईलीलेची कांहीं पानें मुद्दाम राखून ठेवण्याचें आम्हीं ठरविलें आहे. यासाठीं लेखक आणि वाचक यांचें भरपूर सहकार्य मिळेल अशी आम्हाला आशा आहे.

शिर्डी संस्थान भक्तांसाठीं शक्य तितक्या सोयी करण्याची पराकाष्ठा करीत असते. तथापि भक्तांची वाढती गर्दी आणि संस्थानच्या अनंत व्यावहारिक अडचणी यांची सांगड कशी घालावी हें कांहीं वेळां समजेनासे होतें. कुठून कुठून भक्त येतात, त्यांच्या राहण्याची, जेवण्याची आणि इतर सर्व सुव्यवस्था करण्यांत कुणींहि अंगचोरपणा करीत नाहीं. असें असूनहि कांहीं क्षुल्लक कारणावरून भक्तजन नाराज होतात. त्यांनीं शिर्डीसंस्थानकडे आपलेपणानें पाहून 'न्यून्य तें सरतें करोनि घ्यावें' अशी त्यांना कळकळीची विनंति आहे. भक्तांच्या निवासासाठीं आतां नवी इमारत झालेली आहे, संडास, स्नानगृहें, भोजनगृह वगैरेंत आणखीं बऱ्याच सुधारणा दिवसें दिवस होत आहेत. दवाखाना, वाचनालय, उद्यान वगैरे बाबतींत नव्या योजना भक्तजन सुचवीत असतात, त्या सर्वांचा संस्थान अगत्यानें विचार करीत आहे. उपासना, अर्चन, पूजन, अभिषेक यांच्या बाबतींत एक प्रकारची नियमबद्धता येऊं पहात आहे. तेव्हां भक्ताभक्तांत भेदाभेद केला जातो या प्रवादाला अजीबात स्थान उरूं नये असा आम्हांला भरंवसा आहे. शिर्डीला श्रींच्या दर्शनाला आलेला भक्त, चार दिवस गंमतींत घालवता येतील, अशा थिल्लर उद्देशानें येत नाहीं. एका नितान्त आवेशानें आणि अन्तःकरणाच्या ओढीनें तो येतो. त्याच्या मनांत उदात्त विचारांच्या आणि मर्मभेदक भावनांच्या असंख्य उर्मी उसळत असतात, एका सूक्ष्म आणि असह्य संवेदनेनें, आणि अनिर्वाच्य भक्तिभावानें भारलेल्या मनाच्या अवस्थेंत तो शिर्डीस

येतो त्याच्या डोळ्यांतून ओसंडणारी आणि चेहऱ्यावर उसळणारी तळमळ, त्याच्या मुखावाटे बाहेर पडणारे तृप्तीचे अथवा अतृप्तीचे ऊष्ण निःश्वास आणि उश्वास, समाधीमंदिरांतून द्वारकामाईकडे, द्वारकामाईतून गुरुस्थानाकडे आणि तिथून पुढें लेंडीबागेकडे वळणारीं त्याचीं सचिंत पण तितकीच सुप्रसन्न पावलें— हें सर्व दृश्य पाहून या आर्तांची सेवा कशी आणि किती करावी असें आम्हाला होऊन जाते. पण संकल्प आणि सिद्धी यांत बाबांची इच्छा उभी आहे, हेंच खरे. कर्ते करवते ते आहेत. आम्ही यःकश्चित अहंतेनें लिडबिडलेली माणसें, काय होणार आमच्या हातून ? आणि त्याचा व्यर्थ अभिमान आणि बडिवार तरी काय म्हणून आम्ही बाळगावा ! बाबांची सत्प्रेरणा मिळेल तसें घडते घडविलें जातें, हेंच खरें नव्हे काय ?

●

या वर्षापासून शिर्डी संस्थानतर्फे गरजू आणि बुद्धिमान् विद्यार्थ्यांना त्यांच्या विद्यार्जनांत मदत व्हावी म्हणून शिष्यवृत्त्या आणि आर्थिक सहाय्य देण्याचें ठरलें आहे. त्यासाठीं पाच हजार रुपये वेगळे काढून ठेवण्यांत आले आहेत. ज्यांना या बाबतींत अधिक माहिती हवी असेल त्यांनीं संस्थानच्या मुंबई कार्यालयाकडे चौकशी करावी. हा प्रारंभ आहे. विद्यादान आणि अन्नदान यासारखे पुण्य नाहीं असें बाबा म्हणत. आजाऱ्याची सुश्रूषा, भुकेजलेल्या अन्नदान आणि विद्यार्जनासाठीं तडफडणाऱ्या कोवळ्या आणि निर्मळ बुद्धीला विद्यादान करणें हें सुस्थितींत असलेल्या प्रत्येक माणसाचें पहिलें कर्तव्य आहे, असें बाबा सांगत ! शिष्यवृत्तीनिधींत भरपूर भर पडावी म्हणून आम्हीं ही 'बाबांची थाळी' भक्तांच्या पुढें धरीत आहों. ती अल्पावधींत भरून निघेल याबद्दल आम्हांला पूर्ण खात्री वाटते.

●

सिकंद्राबादच्या परिसरांत 'रंगराव' नांवाचा एक इसम बाबांच्या नांवानें धुडगूस घालीत आहे, असें नुकतेंच आम्हांला समजलें आहे. पायघोळ कफनी, गळ्यांत भरघोस माळा, डोईला बाबांच्या पद्धतीचे बांधलेलें एक फडकें, हातांत एक जाडजूड सोटा, लांबरुंद दाढी, तोंडांत अभद्र वाणी असें सोंग घेऊन हा 'रंगराव' त्या बाजूस 'बाबांच्या भक्तीचें आणि बाबांच्या आशीर्वादाचें' दुकान थाटून बसलेला आहे असें कळतें. मंत्र–तंत्र–यंत्र, गंडेदोरे, पूजा अभिषेक वगैरे नाना प्रकारचें नाटक करून हा 'रंगराव' श्रद्धाळू अज्ञ भक्तांना लुबाडीत आहे अशी बातमी आहे. बाबांचा मी शिष्योत्तम आहे, बाबांच्या बरोबर हिमालयांत मी बारा वर्षे तपश्चर्या केली आहे, बाबांनीं फक्त मलाच ओंकाराचा गुरुमंत्र दिला आहे अशा अनेक थापा मारून हा 'रंगराव' भाबड्या लोकांना नादीं लावीत आहे असें म्हणतात. तेव्हां अशा भोंदू नाटकी आणि अनीतिमान् लुच्च्यांचीं लक्तरें फाडून त्यांचें आंतलें किळसवाणें स्वरूप लोकांच्या पुढें मांडणें हें तेथलि स्थानिक साईभक्ताचें कर्तव्य आहे असें आम्हांस वाटतें.

आणि म्हणूनच श्रीसाईबाबांच्या नांवाचा, प्रतिमांचा आणि चित्ररेखांचा व्यापारी व्यवहारासाठीं उपयोग कुणी करूं नये या हेतूनें शिर्डीसंस्थाननें एक ठराव केला असून त्याला आतां कायदेशीर बंधनाची मर्यादा घालण्यांत आली आहे. जो कोणी इतःपर श्रींचा फोटो वा रेखाचित्र यांचा आपल्या व्यापार उदमासाठीं ट्रेडमार्क किंवा अन्य दृष्टीनें दुरुपयोग करील त्यावर कायदेशीर इलाज करण्यांत येईल, असा आम्ही जाहीर इषारा देत आहोंत. या बाबतींतील कायदेशीर कलम अन्यत्र दिलें आहे. तें अवश्य वाचून वाचकांनीं या बाबतींत प्रचार करावा आणि अशा व्यवहारदुष्टांना प्रतिबंध करण्यांत आम्हांला सहकार्य द्यावें.

●

श्रीसाईलीलेला अनेक नामवंत लेखकांचें आजवर सहाय्य मिळालेलें आहे. अशा नामवंत लेखकांत श्री. द. पां. खांबेटे यांचा प्रामुख्यानें उल्लेख करावासा वाटतो. त्यांनीं निःस्वार्थ बुद्धीनें साईलीलेला आतांपर्यंत दिलेलें सहकार्य अनमोल आहे. त्यांचे आम्ही आभार मानतो. त्यांच्या चतुरस्र आणि सिद्धहस्त लेखणीचा साईलीलेला यापुढेंहि निरंतर असाच लाभ मिळत राहील अशी आशा आहे.

●

यंदाचा श्रीरामनवमीचा उत्सव शिर्डी येथें दि. १८, १९ व २० या तीन दिवशीं समाधिमंदिरांत मोठ्या उत्साहानें साजरा करण्यांत आला. मंगळवारीं रात्रीं ह. भ. प. तुकारामबुवा अजगांवकर (ह. भ. प. दासगणूमहाराज यांचे शिष्य) यांचें सुश्राव्य कीर्तन झालें. ह. भ. प. तुकारामबुवांना आवाजाची निसर्गदत्त देणगी आहे. व आख्यान सांगण्याची त्यांची शैली ह. भ. प. दासगणू महाराजांची. मग आख्यान रंगले व श्रोते तल्लीन झालें हें सांगावयास नकोच. बुधवारीं ह. भ. प. अनंतराव आठवले यांचें कीर्तन झालें. आख्यान, नरसी मेहता. श्री. अनंतरावांच्या कीर्तनाकरितां श्रोते अगदीं उत्सुक असतात. ह्या दृष्टीनें उत्सव तीन दिवसांचा झाल्या कारणानें श्री. अनंतरावांचें एकच नवें कीर्तन ऐकावयास मिळालें; श्रीरामजन्माचें व काल्याचें कीर्तन हें ठरलेलेंच असतें. कोठलाहि प्रसंग विद्वत्तापूर्ण आणि रसभरित ओघवती वाणीनें रंगवून सांगण्याची कला श्री. अनंतराव यांना साधून गेली आहे.

●

गुरुवारीं, कावडीचें स्नान व अभिषेक यांची गल्लत होऊं नये म्हणून ह्या खेपेस कावडीची मिरवणूक पहांटेस ५ वाजतां घ्यावयाची असें ठरविण्यांत आलें होतें. व त्याप्रमाणें गावांत व कोपरगांवांतहि जाहीर करण्यांत आलें होतें. कांकड आरतीनंतर कावडीच्या स्नानाला सुरवात झाली. ह्या वेळेला समाधिमंदिर संपूर्ण मोकळे करून देण्यांत आलें होतें. त्यामुळें कार्यक्रम फारच व्यवस्थित रीतीनें पार पाडतां आला. ह्या वेळीं उत्सव–समीतीनें सामुदायिक अभिषेकाची प्रथा सुरू करण्याचें ठरविलें होते. सामुदायिक अभिषेकाची ही नवी प्रथा फारच यशस्वी रीतीनें पार पडली असें भक्तांचें मत पडलें.

●

श्री रामनवमी उत्सवांत 'शिर्डीचें श्री साईबाबा' हा चित्रपट काढून बाबांच्या कीर्तीच्या प्रचारास अप्रत्यक्षपणें मदत केल्या-बद्दल निर्माते श्री. केशवराव साठे, दिग्दर्शक श्री. कुमारसेन समर्थ आणि संगीत दिग्दर्शक श्री. पांडुरंग दीक्षित यांना श्रींच्या समाधीवरील एकेक वस्त्र आशीर्वादार्थ देण्यांत आलें. त्याचप्रमाणें शिर्डी संस्थानची मुंबई कचेरी दोन अडीच वर्षें श्री. आबासाहेब राणे यांच्या जागेंत होती. त्यावेळीं त्यांनीं झीज सोसून व श्री. कृ. ज. तथा अप्पा-साहेब भट ह्यांनींहि ते स्वतः त्यावेळीं समीतीचे सभासद नसतांना जी मदत केली त्याबद्दल कृतज्ञतेचें प्रतीक म्हणून वरील प्रमाणेंच श्रींच्या समाधीवरचें एकेक वस्त्र त्यांना देऊन त्यांचा सन्मान करण्यांत आला. तसेंच सभा-मंडप, गुरुपादुकेजवळील दुमजली इमारत, दवाखान्याचें नवीन स्वरूप, संडास, स्नानगृहें वगैरे अनेक कामें करीत असतांना आपलेपणानें व्यवस्थापक समितीस पुष्कळ प्रकारें मदत ज्यांनीं केली ते संस्थानचे इजीनियर श्री. दा. पु. तथा अण्णासाहेब नगरकर बी. ई. पुणें, ह्यांनाहि श्रींच्या समाधीवरचें एक आशीर्वाद वस्त्र देण्याचें ठरलें असून तो समारंभ येत्या गुरुपूर्णिमेस होणार आहे.

●

यंदाच्या उत्सवांत कीर्तनाप्रमाणेंच करमणुकीचें कार्यक्रमहि फारच चांगले झाले. कु. सिंधु ग. दाभोळकर, सौ. श्यामला-बाई मांजगांवकर, कु. मधुबाला जव्हेरी, कु. रंजना कश्यप, श्री. महाजन, श्री. बेळगांवकर, श्री. एडके, श्री. दत्तोबा गुरव प्रभृति नामवंत कलाकारांचे कार्य-क्रम तर फारच बहारीचे झाले.

● रेशमाचा किडा आपल्याच अंगांतल्या रसाचें घर बनवून त्यांत स्वतःला कोंडून घेतो. संसारी जीवहि तसेंच आपल्याच कर्मांनीं आपल्याला बांधून घेतात. त्या किड्याचें फुलपांखरू होतें तेव्हां तें आपला कोष फोडून बाहेर येतें, तद्वत् विवेक वैराग्याचा उदय झाल्यावरच बद्धजीव मुक्त होऊन जातो.

जरी हें शरीर गेलों मी टाकून। तरी मी धांवेन भक्तासाठीं ॥
जो जो, मज भजे, जैशा जैशा भावें। तैसा तैसा पावें, मीही त्यासी ॥
माझा जो जाहला काया वाचा मनीं। तयाचा मी ऋणी सर्वकाळ ॥

बाबांची लीला

[या अंकांत श्री बाबांच्या लीलेचे चार अनुभव आम्हीं देत आहों. ज्यांना हे अनुभव आले त्यांच्याशीं पत्रव्यवहार करून त्यांत असत्य वा अतिरंजित विधान नाहीं ना याची आम्ही पूर्ण चौकशी केली आहे. अनुभव देणाऱ्या व्यक्तीनीं आपलीं नांवें जाहीर करूं नयेत असें मुद्दाम कळविलें म्हणूनच तीं गाळलीं आहेत. साक्षात्कार, दृष्टांत किंवा अनुभूति ही वैय्यक्तिक स्वरूपाची असते. त्यांतलें पावित्र्य अवश्य राखलें जावें असें आम्हालाहि वाटतें]

पंगुम् लंघयते गिरीम्

मी सोलापूर जिल्ह्यातील एक विधवा शिक्षिका आहे. माझ्या एकुलत्या एक मुलाला स्वकष्टानें मी मॅट्रीकपर्यंत शिकविलें. पण मॅट्रिक परीक्षेच्या शेवटच्या दिवशीं तो अंगांत ताप घेऊनच घरीं परतला. हातातोंडाशी आलेल्या मुलाची ती अवस्था पाहून मी घाबरून गेलें. तीन दिवस खूप उपचार केलें. त्याचा ताप गेला. पण कमरेखालचा भाग मात्र एकाएकी लुळापांगळा होऊन पडला. बरेच उपाय केलें. पण व्यर्थ. शेवटीं एका सद्गृहस्थाच्या सल्ल्यानें मी त्याला घेऊन शिरडीला गेले. आम्ही निवासस्थानांत उतरलो होतो. आरतीच्या वेळीं मुलाला घेऊन जावें असा विचार केला. पण त्याला लाज वाटली. त्याला उचलून न्यावें लागत असे. स्वतःची ही दीन स्थिती लोकांनीं पाहूं नये असें त्याला वाटलें असावें. मी खूप आग्रह केला पण त्यानें ऐकलें नाहीं. शेवटीं मी एकटीच समाधिमंदिरांत गेले.

असा क्रम तीन दिवस चालला. मीं एकटीच बाबांच्या समाधीपुढें अहोरात्र प्रार्थना करूं लागलें. मन सारखे भरून येत असे. मी असें कोणतें पाप केलें कीं अशी कठोर शिक्षा तुम्हीं मला केलीत असें मी बाबांना म्हणे. तिसऱ्या दिवशीं गावीं परतणार म्हणून मी अनन्य भावानें

बाबांना आळविलें. डोळे अश्रुंनीं डबडबले. उपासना संपताच मी पुन्हां एकदां नमस्कार करून परत वळले. पण काय आश्चर्य ! माझा पांगळ मुलगा गर्दीत एका खांबाला उभा असलेला मला दिसला. मी त्याच्याकडे धावलें. तुला इथें कुणी आणलें असें विचारतांच त्यानें जो आपला अनुभव सांगितला तो ऐकून तर मी अगदीं गहिंवरून गेलें. आम्हीं दोघांनीं परत बाबांना नमस्कार केला व मुक्कामावर आलों. माझा मुलगा खोलींत बसला असतां एकाएकी त्याला कुणी तरी बोलावित आहे असा भास झाला. त्यानें वरून पाहिलें तों साक्षात् बाबाच त्याला मंदिरांत चलण्याविषयीं सांगत आहेत असें त्याला दिसलें. 'आपल्याला चालता येत नाहीं, कसें येवूं' असें त्यानें उत्तर दिल्यावर बाबांनीच त्याच्या हाताला धरून त्याला मंदिरांत आणून पोहोंचविलें. ही त्याची हकीकत ऐकून, यावर विश्वास ठेवावा की न ठेवावा याचा माझ्या मनाला निर्णयच लागेना. आम्ही त्यानंतर घरीं परतलों. एक महिन्यानंतर हळूंहळूं माझा मुलगा त्या दुखण्यांतून पूर्ण बरा झाला. मग मात्र माझ्या अविश्वासूं वृत्तीबद्दल मला पश्चात्ताप झाला आणि श्री बाबांच्यावर माझी दृढ श्रद्धा बसली.

●

पूर्व ऋणानुबंधाच्या या गोष्टी

मला शिरडीला जाण्याची इच्छा होती. पण माझी आर्थिक परीस्थिती बरी नव्हती. शेवटीं मेटाकुटीनें पैसे जमवून एकदांचा त्या रात्रीं बोरीबंदरवर गाडींत बसलो. पण गर्दीत माझा खिसा कापला गेला. मी हताशपणें बसून राहिलों. गाडी सुरू होताच चेकर डब्यांत आला आणि त्यानें तिकीटाची मागणी केली. मी खिसा कापल्याचें सांगितलें. इतर प्रवाशांनी देखील दुजोरा दिला. पण चेकर कडकपणें बोलूं लागला. माझ्या समोरच एक वृद्ध गृहस्थ आपल्या पत्नी व मुलीसमवेत बसले होते. त्यांना वाईट वाटलें. ते म्हणाले, माझ्याकडे चार तिकिटें आहेत. आम्ही तिघे आहोत, चौथें तिकीट ह्या गृहस्थाचें समजा ! असें सांगून त्यानें तिकीटें दाखविली आणि म्हणाले, माझा मुलगा मागून येणार होता, पण तो येवूं शकला नाहीं ! या सर्व प्रकाराचे मला फारच आश्चर्य वाटलें. आणि त्या वृद्धांविषयींच्या कृतज्ञतेनें माझें अंतःकरण भरून आलें. पुढें परिचय झाल्यावर कळलें कीं ते शिरडीलाच जात आहेत. हें ऐकून तर बाबांच्या या लीलेबद्दल माझें मन अपार भरून गेलें. या थोर उपकाराची फेड करावी या उद्देशानें मी त्या वृद्ध गृहस्थांची प्रवासांत सेवा करण्याचा प्रयत्न केला. शिरडीला गेल्यावर मी त्या मंडळींची योग्य व्यवस्था व्हावी व त्रास पडूं नये म्हणून खूप झटलों. ते वृद्ध गृहस्थ मात्र तसें न करण्याविषयीं वारंवार आवर्जून मला सांगत असत.

ते थोर गृहस्थ म्हणजे स्थितप्रज्ञतेची जणूं मूर्तीच होती. जातांना त्यानीं माझें परतीचें तिकिट काढलें आणि दासगणूंची सगुणोपासना मला भेटीदाखल दिली. मनमाडला आम्ही एकमेकांचा निरोप घेतला. मी मुंबईच्या गाडींत बसल्यावर सहज म्हणून ती पोथी उघडली. त्या पोथींत एक पाकीट होतें. पाकीट उघडून पाहतो तों त्यांत दहाच्या दहा नोटा

असलेल्या मला आढळून आल्या. मी या अद्भुत प्रकारानें थक्क झालो. त्या गृहस्थांचा मी पत्ता काढण्याचा खूप प्रयत्न केला. त्यांनीं मला दिलेल्या पत्त्या-वर चौकशी केली पण तो पत्ता खोटा होता. कोण ते वृद्ध असावेत याची मनाला लागलेली चुटपुट अजूनहि संपलेली नाहीं. या जगांत अशीं माणसें असूं शकतात कां ? तुम्हींच उत्तर द्या !

घरीं येतांच तें पाकीट पैशासहित मीं देवघरांत ठेवून दिलें आहे. बाबांची पूजा करतांना श्रद्धेच्या चार अक्षता त्या पाकीटा-वर टाकायला मी चुकत नाहीं. कितीहि बिकट परीस्थिती येवो त्या पुण्यमय पैशाला हात लावायचा नाहीं असा मी निश्चय केला आहे. कारण तो बाबांचा मला अकस्मात मिळालेला आशिर्वाद आहे !

●

अंतरींची ओढ !

मी मुंबईतील एका चित्रपट स्टुडी-योचा मालक आहे. या चित्रपट धंद्यांत शिरण्यापूर्वी अनेक प्रकारचा अमोल उपदेश करून एका सद्गृहस्थानें मला उपकृत करून ठेविलें होते. या घटनेपर्यंत म्हणजे जवळ जवळ वीस वर्षेपर्यंत हा गृहस्थ मला भेटूं शकला नाहीं किंवा मलाहि माझ्या धंद्याच्या व्यापामुळें त्याला भेटतां आलें नाहीं. माझी श्री साईबाबांवर श्रद्धा आहे. त्यांच्या प्रार्थनेनें मला अनेक अडचणींतून मुक्त केलें आहे. त्यामुळें एकदां शिरडीला जावून बाबांच्या चरणी कृतज्ञता व्यक्त करावी असें मधून मधून सारखे वाटूं लागलें होते. पण खूप तयारी करूनहि ऐनवेळीं एखादी विलक्षण अडचण येत असे व जाणे रहित करावें लागत असे. परंतु एके दिवशीं आर. सी. ए. कंपनीचे एक व्यवस्थापक आपली मोटार माझ्याकडे घेवून आले आणि शिरडीला चला असा आग्रह करूं लागले. मी देखील जणूं अंतःप्रेरणेनें लागलीच तयारी करून त्यांच्या मोटारींत बसलो. साऱ्या प्रवासांत श्री बाबा अथवा शिरडी याविषयींचे विचार माझ्या मनांत येण्याऐवजीं त्या जुन्या उपकार-कर्त्याची मूर्तीच माझ्या डोळ्यापुढें सारखी येऊं लागली. असें काय होत आहे तेंच मला समजेना. संध्याकाळीं शिरडीला पोहोंचलो. लागलीच आम्हीं दर्शनासाठीं मंदिरांत गेलो. आणि काय आश्चर्य ! माझा तो उपकारकर्ता मंदिरां-तच एका बाजूला उभा असलेला मला आढळून आला. मी धांवत जाऊन त्याला कडकडून भेटलो. माझी मनो कामना जाणूनच कीं काय बाबांनीं हा सर्व प्रकार घडवून तर आणला नसेल ना असें वाटून बाबांच्यापुढें मी लोटांगण घातलें.

वाचकांसाठीं आणि विक्रेत्यांसाठीं—

पुढचा अंक आक्टोबर १ तारखेस 'खास दसरा-निर्वाण अंक' म्हणून प्रसिद्ध होईल, त्यानंतर १ जानेवारीस 'नवविधा-भक्ति' अंक, पुढें १ एप्रिलला 'श्री रामनवमी-अंक' आणि पुन्हां १ जुलैस 'गुरुपूर्णिमा-अंक' अशा कालक्रमानें साईलीलेचे अंक प्रसिद्ध होतील.

जाहीर खबर

ट्रेडमार्क कायद्याच्या आठव्या कलमान्वयें इतःपर कोणाहि व्यवसायिकास आणि धंदेवाइकास 'श्री साईबाबा' 'श्रीसाई' वगैरे नांवें आपल्या मालाला, वस्तूला अथवा व्यावसायिक धंद्याला अथवा संस्थेला देणें अथवा लावणें हें, साईभक्तांच्या पूज्य भावनेला बाधक असल्यानें, निषिधाई व बेकायदेशीर समजलें जाईल. त्याच प्रमाणें आपल्या धंद्यासाठीं श्रीसाईबाबांच्या फोटोचा, रेखाचित्राचा अथवा प्रतिमेचा उपयोग करण्यासहि सक्त मनाई करण्यांत येत आहे. हा निर्बंध मोडणाऱ्यावर कायदेशीर इलाज करण्यांत येईल, कळावे.

—शिरडी संस्थान व्यवस्थापक.

No. 5 (7)-TM & P (TM)/55

GOVERNMENT OF INDIA

Ministry of Commerce and Industry.

New Delhi, the 21 st September 1955.

From,

Shri. **T. S. Ramaswami,**
Under Secretary to the Government of India.

To,

The Managing Trustee.
Shri Sai Baba Sansthan, Shirdi.
25, Bank Street, Fort, BOMBAY 1.

Subject : Request for the issue of direction under section 16 (1) of the Trade Marks Act, 1940 prohibiting the registration of a trade mark consisting of or containing the portrait of "Shree Sai Baba" or the words "Shree Sai Baba" etc.

Sir,

With reference to the correspondence resting with this Ministry your letter of even number dated the 24th June 1955, on the above subject, I am directed to say that the Central Government have issued the necessary direction under section 16 (1) of the Trade Marks Act, 1940, to the Registrar of Trade Marks, Bombay, in the matter.

I am to add that in the case of Trade Marks already registered, consisting of or containing the words "Shree Sai Baba" or the device of "Shree Sai Baba" the Shree Sai Baba Sansthan may if they so desire, approach the Registrar of Trade Marks for rectification of the Register, in accordance with the provisions of section 46 (1) of the Trade Marks Act.

True Copy.

Yours Faithfully,
Sd/ T. S. Ramaswami,
Under Secretary to the Government of India.

"आत्मनिरीक्षण केल्यास तुम्हांस कळून येईल कीं, सर्व विश्वांत जें व्यापून राहिलें आहे त्या 'पूर्णा'चें तुम्ही अंश आहांत; त्या अर्थानें खरोखर तुम्ही सच्चिदानंद आहात!" अशी जो सदा सर्वदा तुम्हाला जाणीव देतो—

तोच खरा सद्गुरु!

लेखक : श्री. बाळासाहेब रेगे

श्रीगुरुदेव सिद्ध आहेत, ते सच्चिदानंद आहेत. त्यांचें शरीर पंच तत्त्वांत एकरूप झालें आहे. तथापि ते चराचरांत अमर आहेत चमत्कारानें आकर्षित न होतां निस्सीम भक्तीनें त्यांना अनन्य शरण गेलें पाहिजे. केवळ चमत्कारांनांच भुललों तर आपणांस त्यांचें श्रेष्ठत्व कळलें नाहीं असें मानावें. एकादा जादुगार नाना तऱ्हेचे पोटासाठीं चमत्कार करूं शकतो, त्याच्याशीं सद्गुरूंची तुलना करणें हें अव्यवहार्य होईल. मी आपणां सर्वांस अशी विनंति करतो कीं, निर्मळ भावभक्ति ठेवून आत्मोद्धार कसा होईल ह्याकडे लक्ष पुरवावें. श्रीगुरुमाउली स्वार्थासाठीं चमत्कार करीत नसून ती केवळ त्यांची लीलाच असते. ते स्वतः निरिच्छ असून कोणतीही अपेक्षा न ठेवतां केवळ भक्तांच्या उद्धारासाठीं अहोरात्र खपत असतात. 'जगाच्या कल्याणा संतांच्या विभूति। देह कष्टविती परोपकारें ॥' स्वतःचें ज्ञान अपुरें असल्या-मुळें सद्गुरूंच्या कृपेंखेरीज गत्यंतर नाहीं. सिद्ध कोण आहे हें आपणांस सांगता येणार नाहीं. तें केवळ अनुभवानेंच कळूं शकतें. तें शाब्दिक ज्ञानाच्या पलीकडचें आहे. 'नेति नेति'! विवेकानंद, श्रीरामकृष्ण परमहंस यांस शरण जाऊन प्रश्न करते झाले कीं, आपणाला परमेश्वराचें दर्शन झालें आहे काय व तें परमेश्वरदर्शन मला घडवूं शकाल काय?' परमहंसांनीं होकारार्थी उत्तर दिलें व म्हणाले कीं, 'एक अट आहे. प्रथम आत्मनिरीक्षण करून स्वतः आपण कोण आहों हें तूं ओळखलें पाहिजे. व त्याकरितां ध्यानधारण वगैरेचा अभ्यास केला पाहिजे.' 'चिंतन चित्ताला लावी मनाचे मनाला—' 'उन्मनीच्या सुखाआंत पाडुरंग भेटी देता' ही स्थिति प्राप्त होण्यास सद्गुरूच निःसंशय कारणीभूत असतात. 'सद्गुरूला शरण रिघा, कांस धरा, विश्वास तयाचा देणार नाहीं दगा।' एकदां एक मुमुक्षू सिद्धाकडे गेला आणि त्यानें कृपेची याचना केली. सिद्धानें त्यास दुसरे दिवशीं येण्यास सांगून, आपण आलां कीं, मजला सूचना द्या अशी आज्ञा केली. दुसरे दिवशीं तो साधक महर्षींकडे गेला व आपण आल्याचें एका चिठ्ठीवर नांव

लिहून कळविलें. सिद्धानें त्यास जवळ बसवून विचारलें कीं, 'तुम्ही कोण आहांत?' साधकानें आपलें नांव सांगितलें. सिद्धानें विचारलें, 'हें नांव केव्हां धारण केलें?' साधक म्हणाला, 'बारावें दिवशीं नामकरणविधी झाला तेच वेळीं.' 'त्यापूर्वी तुम्हांला कसें ओळखत असत?' 'तेव्हां निनामी बालक होतो.' नंतर सिद्धानें 'मातेच्या उदरांत गर्भावस्थेंत होतां हें पटविल्या-नंतर त्याचेपूर्वी कोठें होतां?' हा प्रश्न केला. तेव्हां साधक निरुत्तर झाला. सिद्ध म्हणाले, 'म्हणजे तुम्ही नाम धारण केलेलें शरीर नाहीं, अथवा दिसणारा आकारही नाहीं. आत्मनिरीक्षण केल्यास तुम्हांस कळून येईल कीं, सर्व विश्वांत जें व्यापलें आहे त्या पूर्णाचे तुम्ही अंश आहांत, तुम्ही सच्चिदानंद आहांत.' ही जाणीव जो देतो तोच खरा सद्गुरु. उपनिषदें आपणांस हाच मार्ग दर्शवितात. मांडुक्योपनिषदांत एके ठिकाणीं म्हटलें आहे कीं, तुम्ही कोण आहांत? जागृत अवस्थेंतील चालते-बोलते व सर्व व्यवहार करणारे आहांत, कीं तदनंतर विश्रांतीकरितां अंथरुणावर पडलेले व झोंप लागण्यापूर्वी स्वप्नस्थिति वगैरे अनुभव घेऊन नंतर घोर निद्रेंत जाऊन व सुषुप्ति अनुभविणारे आहांत? या तिन्ही अवस्थांचें ज्ञान विचारवान् मनुष्यास कळूं शकतें; परंतु चवथी अवस्था जी तुर्या ज्यांत जीव आणि शिव एकरूप होतो ती अवस्था प्राप्त होण्यास सद्गुरूंची कृपाच आवश्यक असते. श्रीकृष्णानीं सांगितलें आहे कीं, या तीन अवस्थांचें जन्मोजन्मीं अनुभव मुमुक्षू घेतात; परंतु यापुढील तुर्यावस्था मात्र एखाद्यासच प्राप्त होऊन तोच एक मजला पूर्णपणें जाणूं शकतो. 'मनुष्याणां सहस्रेषु कश्चिद्यतति सिद्धये। यतना-मपि सिद्धानां कश्चित् माम् वेत्ति तत्त्वतः॥'

व्यवहारांत व प्रपंचांत आपण बुद्धीच्या व ज्ञानाच्या जोरावर यश प्राप्त करूं शकतों; परंतु आत्मानुभव घेण्यास अपात्र असतों, आणि त्याकरितां सद्गुरूची कृपाच आवश्यक असते. त्यांचे कृपेनें परमेश्वराच्या विशाल रूपाचें ज्ञान होऊं शकतें. एकदां श्रीरामानें हनुमंतास प्रश्न केला कीं, तुम्ही कोण आहांत, त्यावेळेस मारुतीराय म्हणाले, "देह बुद्ध्यातु दासोहं जीव बुद्ध्या त्वदंशकः, आत्म-बुद्ध्या त्वमेवाहं इति मे निश्चलामतीः।" 'ज्या वेळीं मी देहापुरताच विचार करतों तेव्हां मी आपला म्हणजे रामाचा दास आहे, असें समजतों, आणि केवळ सेवा हाच माझा धर्म आहे असें मानतों. परंतु मी आत्मविचार करतों, तेव्हां मजला वाटतें कीं, मी आपलाच एक अंश असून तुम्ही जरी विभक्त दिसत असलां तरी तुम्ही व मी भिन्न नसून तुमचें व माझें स्वरूप एकच आहे. कारण तुमची शक्ती चराचरांत भरली आहे.' सेवा, नवविधाभक्तीपैकीं एक मार्ग आहे. इतर मार्गही साधक आपआपले कर्मानुसार अभ्यासितात. भक्ती व ज्ञान यांत भिन्नता भासते; परंतु साधकांस अनुभवानें सत्य-स्वरूप कळून येतें. ज्ञान व भक्ति तत्त्वतः एकच आहेत. आपण एखादें उदाहरण पडताळून पाहूं:—श्रीरमणमहर्षि मोठे ज्ञानी संत होते. त्यांना आपले ज्ञानाचा अभिमान होता कां? नाहीं. ज्ञानप्राप्ती झाल्यानंतर त्यांची खात्री झाली कीं, सच्चिदानंद अवस्था भक्तीनेंच मिळूं शकते. आद्य शंकराचार्य, यांचाही हाच अनुभव आहे. ते महाज्ञानी म्हणून सुप्र-सिद्ध होते. त्यांनीं आपला स्वानुभावाचा चिदानंदरूप शिवो ऽहं शिवो ऽहम्। या शब्दांत वर्णिलें आहे. म्हणजे 'शिव व मी भिन्न नसून एकाच चित् शक्तीचें विभक्त रूप आहोंत. मी स्वतः शिव आहे.' त्यांचे भक्तीसंबंधीं विचार

मननीय आहेत. अपराध–क्षमापणा स्तोत्र मधुर आहे. पृथिव्यां पुत्रास्ते जननि-बहवः सन्ति सरला, परम् तेषांमध्ये विरलतरलोहं तव सुतः, मदियोयं त्यागः समुचितमिदन्नोतन्न शिवे, कुपुत्रो जायेतः क्वचिदपि कुमाता न भवति ।' म्हणजे, 'हे माते, तुला जगांत अनेक सद्गुणी सुपुत्र आहेत; परंतु मीच एक अज्ञानी व मूर्ख पुत्र आहे. हे पार्वती, तूं माझा अव्हेर करावा हें बरें नाहीं. चांगल्या मुलांत खट्याळ जो असतो त्याचें प्रति-पालन माताच करते. मातृप्रेम निस्वार्थी असतें.' हिंदु धर्मांत स्त्रियांचें फार मोठें स्थान आहे. त्यामुळें धर्म जागृत आहे. जेव्हां तुम्ही मोक्ष मिळविण्याच्या भावनेनें सिद्धाकडे शरण जातां, तेव्हां सेवा कशी करावी हें श्रीमद्भगवद्-गीतेंत श्रीकृष्णानें अर्जुनास सांगितलें आहे. 'तद्विद्धि प्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया ।' श्रीज्ञानेश्वरमहाराज म्हणतात, 'जयाचेनि कृपा सलिलें, जीव हा ठाववरी पाखाळे, जयीं शिवपणही ओविलें, अंगीं न लगे ॥' ज्ञानेश्वर-महाराज हे एक मूर्तिमंत गुरुभक्त होते. गुरुदेव निवृत्तिनाथ यांचे ठिकाणीं त्यांची अढळ श्रद्धा होती. मुमुक्षूनें आपले गुरुमाउलीशीं त्याचप्रमाणें वागलें पाहिजे. श्रीज्ञानेश्वरमहाराजांनीं सद्गुरुंचा महिमा फार अमृततुल्य शब्दांत वर्णिला आहे. 'ज्ञानाग्निः सर्व कर्माणि भस्मसात्-कुरुते तथा ।' जाळिलें संचित समुळीं ज्ञानाग्निमाजीं निगुती, क्रियमाण पूर्वसंचिती विधिपूर्वक कर्मे घडती । सद्गुरूंचे कृपेनें पूर्वसंचिताचा खंड होऊन केवळ आत्मा हाच साक्षीभूत राहून निरहंकार वृत्तीनें आपआपलीं प्राप्त कर्मे ते करीत असतात. हा अनुभव प्राप्त होण्यास साधकाचें सद्-गुरूशीं तादात्म्य व्हावें लागतें. बाबांचेकडे जाणाऱ्या भक्तांत क्वचितच एखादा या सदिच्छेनें त्यांना शरण गेला असेल. बहुतेकजण केवळ सांसारिक अडचणींतून मुक्त होण्याकरितां कामिक भावनेनें त्यांचे-कडे जात असतात. खरोखर भक्त पवित्र भावनेनें शरण गेला तर त्याचा आत्मोद्धार होण्यास क्षणभरही वेळ लागणार नाहीं.

॥ श्री साईनाथ प्रसन्न ॥

बॉम्बे सिल्व्हर शॉप

टेलिफोन ३८८६२

शुद्ध चांदीचा हरेक तऱ्हेचा माल बनविण्याचें व ऑर्डरप्रमाणें माल करून देण्याचें विश्वासलायक ठिकाण. त्याचप्रमाणें सोन्याचाही माल ऑर्डर-प्रमाणें करून देण्यांत येतो. एकदां भेट देण्याची तसदी घेऊन खात्री करून घेण्याची विनंती आहे.

बा. गो. जुवेकर

मालक

गिरगांव, मांगलवाडी,
श्री धूतपापेश्वर प्रासाद, मुंबई नं. ४

॥ विमलेश्वर प्रसन्न ॥

भा. रा. रेवणकर सराफ

ठळकवाडी (बेळगांव)

सोन्या–चांदीच्या तयार दागिन्यांचे व्यापारी

आमचेकडे खडे मोत्यांचे सेटिंगचे आधुनिक पद्धतीचे दागिने, लफ्फे, तन्मणी, नेकलेस इअरींग्ज वगैरे तयार होतात.

बाहेरगांवच्या व्यापाऱ्यांचे ऑर्डरी-कडे विशेष लक्ष दिलें जातें.

सामान्य लोकांच्या आचारविचारांत क्रांति घडविणारें

संत तुकोबांचें जलदिव्य !

तुकोबांच्या छळाचे अगदीं थोडेच प्रसंग आज सांगण्यांत येतात. पहिला वह्या बुडविण्याचा. दुसरा, शिवजी कासाराच्या बायकोनें त्यांच्या अंगावर उकळतें पाणी ओतल्याचा व तिसरा मंबाजी गोसाव्यानें मारल्याचा. यापैकीं पहिला प्रसंग जितका महत्त्वाचा तितकाच तो सर्वव्यापी आहे. तुकोबा जें लिहीत तें भिक्षुक ब्राह्मणांना मान्य नव्हतें. त्यांत दुमत नाहीं. वादाची एक बाजू म्हणते कीं, तुकोबा यातीहीन क्षुद्रवंशीय असल्यानें त्यांना वेदार्थांचें सार, अर्थ किंवा शास्त्र सांगण्याचा अधिकार नाहीं. तेव्हां धर्मरक्षणासाठीं तुकोबांचा बंदोबस्त होणें आवश्यक आहे. दुसऱ्या बाजूचें म्हणणें कीं मी फक्त भारवाही असून गुह्य अर्थभेद जाणण्याची माझ्यांत पात्रता नाहीं. तेव्हां जें लिहिलें तें 'देवाच्या आज्ञेनें लिहवलें तसें लिहिलें.'

आतां तुकोबांचा म्हणून मानल्या जाणाऱ्या लेखनांतील कोणता भाग वादांचें कारण होऊं शकतो हें पहावयाचें आहे. तुकोबांच्या गार्थेत त्यांच्या कवित्वाबद्दल बरेंच उल्लेख आहेत. तुकोबा सांगतात, 'नव्हती माझे बोल। जाणा हा निर्धार। मी आहे मजूर। विठोबाचा॥ तुका म्हणे बोल। माझा बोल तो विठ्ठल॥ करा क्षमा कांहीं। धरूं नका कोप। संत मायबाप। दीनांवरी॥ करितो कवित्व। म्हणाल हें कोणी। नव्हे माझी वाणी। पदरीची॥ काय मी पामरे। जाणे अर्थभेद। करवी गोविंद। तोचि वदे॥

वरील उक्तीवरून एक गोष्ट स्पष्ट होते. ज्या लेखनाबद्दल वाद सांगावा लागला, तें लेखन तुकाराम या व्यक्तीचें नसून भगवंताचे ते उत्स्फूर्त बोल होते. असें जरी असलें तरी आपल्या ज्ञानाबद्दलचा आत्मविश्वास तुकोबांना कांहीं कमी नव्हता. हें विसरून चालणार नाहीं. ते म्हणतात– वेदांचा तो अर्थ। आम्हांसीच ठावा। येरांनी वहावा। भार माथा॥ तुका म्हणे दास। आहे मुळींचाच खरा। —तुकोबा आपल्या गीतानुवादांत म्हणतात—तुका वदे विचरुनी। मांडुरा गीतारत्नखाणी। ऐसे हें पूर्वीचें आहे भांडवल। सांपडे नवल तुकयासी।–गीतेच्या अर्थ लावण्याचें द्वैत, अद्वैत, केवलाद्वैत, शुद्धाद्वैत, विशिष्टाद्वैत वगैरे संप्रदाय आहेत. त्यांतील भक्तीलाचा प्रामाण्य देणारा विशिष्टाद्वैत संप्रदाय जुनाच आहे. त्यांत तुकोबा नवीन संप्रदाय पाडतात असा प्रकार नाहीं. सारांश, तुकोबांचा या वादांतील पुरावा, गीतानुवादाला उद्देशून होता हें स्पष्ट होतें. सतराव्या शतकाचें सुरवातीस निरनिराळ्या जातींच्या धर्माधिकाराचे तंटे बरेच चालू होते. ब्राह्मण, भिक्षुक व गोळक, जावळे, सोनार, सारस्वत, प्रभू इत्यादींना सोळा संस्कारांचे अधिकार नाहींत वगैरे भांडणें चालूच होतीं. वेदांचा उच्चार करण्यास, शूद्रांना हक्क नाहीं हाच सिद्धांत या भांडणाचा मूळ पाया होता.

यामुळें कांहीं ठिकाणीं संस्कृत ग्रंथ व ही गीर्वाण भाषा बोलणाऱ्या वा वाचणाऱ्या